

ISSN 2991-1168

ožujak / 2025

PLJESAK DLAN-OM

broj.

ISSN 2991-1168

Broj 22 / ožujak 2025

UREDNIŠTVO

Izdavač: Udruga "Kazalište, audiovizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN"

Glavni urednik: Angel Naumovski

Odgovorni urednik: Angel Naumovski

Urednici: Lino Ujčić i Angel Naumovski

Dizajn i priprema za tisak: Lino Ujčić

Fotografije: foto arhiv Dlan

Dizajn na naslovnici: Lino Ujčić

Tisak: Tiskara Ban

Adresa: Korčulanska 10, 10000 Zagreb

E-mail: udruga.dlan.zagreb@gmail.com

Web stranica: www.dlan.hr

IBAN: HR 9524020061100074154

OIB: 51629434968

Matični broj: 1608037

Časopis izlazi uz financijsku podršku:

SADRŽAJ

RIJEČ UREDNIKA

3 str.

DOGAĐANJA

Dlanovci na DeafExpo u Njemačkoj 4 str.

ZNANOST

Dr. Deaf

8 str.

ZABAVNI KUTAK

Ručni signali

11 str.

DOGAĐANJA

Sajam Cine&photodays
u Zagrebu

12 str.

ZANIMLJIVOSTI IZ POVIJEST

Dr. Rosamund Oates:
Renesansa kroz gluhe oči

14 str.

ZNAKOVNI JEZIK

Različiti znakovni jezici u svijetu-
Znak: RASPRAVA

18 str.

Poštovani i dragi čitatelji i pratitelji programa i projekata u Udruzi "DLAN" te ljubitelji i pristaše kulture i umjetnosti Gluhih,

evo nam ožujka koji vam možda, nakon siječnja i veljače, neće biti toliko zanimljiv, ali zato za sljedeće mjesece najavljujem bombastične i vijesti i članke!

Vidjet ćete da radionice "Filmsko stvaralaštvo Gluhih" i dalje radi te smo bili dosta aktivni i išli gdje god i kad god se pružala prilika. Posjetili smo „Cine & Photo Days 2025“, inspirativan dvodnevni događaj koji okuplja snimatelje, fotografe, videografe, filmske i TV profesionalce, nezavisne umjetnike, foto studije, produkcijske timove i sve strastvene članove foto, filmske i video zajednice. Na sajamskom dijelu smo vidjeli toliko tehnike i svakakvih tehnoloških čudesa iz branše, mile nam majke ... Bez alata nema zanata, ali bez znanja nema znanosti! O tome na stranicama 12 i 13.

Ekipa iz drage nam Udruge "DLAN" također je imala čast i priliku predstaviti se na ovogodišnjem „Deaf Expo“ sajmu u Njemačkoj. Posljednjih smo godina bili posjetitelji, izlagatelji i svjedoci raznih i mnogobrojnih sajмова po Europi i svijetu, ali nismo imali prilike ni mogućnosti prisustvovati istome. E, ovoga puta smo smogli snage, živaca i para da konačno odemo u Švabiju i vidimo kako je. Organizacija tip top, k'o švicarski sat, ali šteta, trajao je samo jedan dan. Preporuka naša je da sajam traje barem dva ili tri dana, ali ... Možda? Ne znamo!

Kad spominjemo izlet u Švabiju, evo vam nekoliko švapskih pardon vojničkih znakova. Trebat će nam ti znakovi sad kad je vrag odnio šalu na stranu. Nema sloge, nema zajedništva, nema jedinstva, nema ničega, a sve nam je na DLAN-u i ... Trebat će nam čovo sa brkovima da nam kaže da je dosta zajebavanja! Možda o tome na kraju godine performansiramo!?

Vi koji volite povijest i renesansu, uživajte od 14. stranice i mozak na pašu.

Za one koji ne razumiju strip i za one površne, ovog ćemo puta tumačiti i rastumačiti njegovu poantu. Svjedoci smo da moramo čuvati okoliš, da ne trošimo energiju uzalud, da je energetska osviještenost jako bitna, ali za koga - to je veliko pitanje? Za Gluhe, koji se pokušavaju socijalizirati u mraku? Jesen ti ja tu šparnost energije. Vraćamo se u kameno doba? Em se borimo za inkluziju, socijalizaciju i slično, pa em se borimo za energetske osviještenosti, a zaboravljamo da to ne ide zajedno. Vi koji pušite zeleno, eko ili kaj već... Znajte nama Gluhima je digitalno doba blagostanje. Sva su nam vrata OTVORENA i možemo sve - osim Čuti! 😊

Lijep pozdrav svima i do skora tj. travnja

Vaš Angel

Dlanovci na Deaf Expo u Njemačkoj

DeafEXPO 2025 održao se 15. ožujka u Irishalle Eriskirch u Njemačkoj. DeafEXPO je sajam koji se fokusira na potrebe osoba s oštećenjem sluha. Međunarodni forum nudi platformu za osobe sa i bez oštećenja sluha, samozaposlene osobe i pružatelje proizvoda posebno razvijenih za osobe s oštećenjem sluha.

"Deaf je engleski izraz koji znači gluh, nagluh. DeafEXPO u subotu u Eriskirchu bio je namijenjen upravo ovoj skupini ljudi, ali i čujućim osobama koje jednostavno žele navratiti".

Događaj je organizirao Patric Kleinmeyer i njegov tim. "Cilj događaja je ljudima s oštećenjima sluha ponuditi platformu – kako za razmjenu tako i za prezentaciju proizvoda i usluga", rekao je Kleinmeyer, koji je i sam oštećenog sluha, u intervjuu za "Schwäbische Zeitung".

Dok su prva dva događaja u 2015. i 2023. privukla prvenstveno nacionalne izlagače, ovaj DeafEXPO bio je više internacionalan nego ikad. „S DeafEXPO želimo stvoriti međunarodnu mrežu i pokazati koliko sposobni i kreativni ljudi sa oštećenjima sluha mogu biti. Zahvaljujući posebnoj suradnji, uspjeli smo privući sudionike iz Francuske, Italije, Belgije, Austrije, Švicarske, Češke i Hrvatske.“- rekao je Pascal Kleinmeyer.

Hrvatsku su predstavljali Lino Ujčić i Angel Naumovski, članovi Udruge „Kazalište, audiovizualne umjetnosti i kultura Gluhih – DLAN“. Izložba je imala bogatu ponudu. Bio je tu veliki izbor proizvoda – od ručno rađene stolarije, svijeća i bombica za kupanje do poznatih brendova kao što su Thermomix, Telekom, AMC, filteri za vodu i Jemako kozmetika. Umjetničke ruksake, vrećice i privjeske izložio je Lino i izazvao veliki interes mnogih posjetitelja.

Na ovogodišnjem DeafEXPO-u u Eriskirchu bilo je oko 300 gostiju – i 48 izlagača.

"Pogled na protekla događanja pokazuje da interes stalno raste. Prije dvije godine bilo je 28 ponuđača. To je potvrda važnosti događaja kojim se želimo pozicionirati i učiniti zapaženijim ne samo u zemlji, već i sve više u svijetu." – rekao je organizator, koji je i prvi predsjednik Udruge gluhih i znakovnog jezika BAO.

Uz izlagačke štanove, sajam je ponudio i opsežan prateći program, a posjetiteljima bila su ponuđena pića, kava i kolači, te roštilj.

Događaj je obogaćen i organiziranim izletom, posjetom gradu Lindau. Povijesni grad Lindau u južnoj Bavarskoj nalazi se na granici s Austrijom, unutar pješačke udaljenosti od austrijskog grada Bregenza. Grad je zapravo izgrađen na otoku u Bodenskom jezeru (također poznatom kao 'Bodensee'), sa službenim imenom Lindau im Bodensee - "Lindau na Bodenskom jezeru".

Grad je jedan od skrivenih dragulja regije - nikada nije preplavljen turistima, ali je unatoč tome pun šarma – istaknuo je gluhi turistički vodič Bernard Muller.

Muzej Zeppelina Friedrichshafen, posvećen je povijesti i tehnologiji putovanja zračnim brodovima, posebno kult-

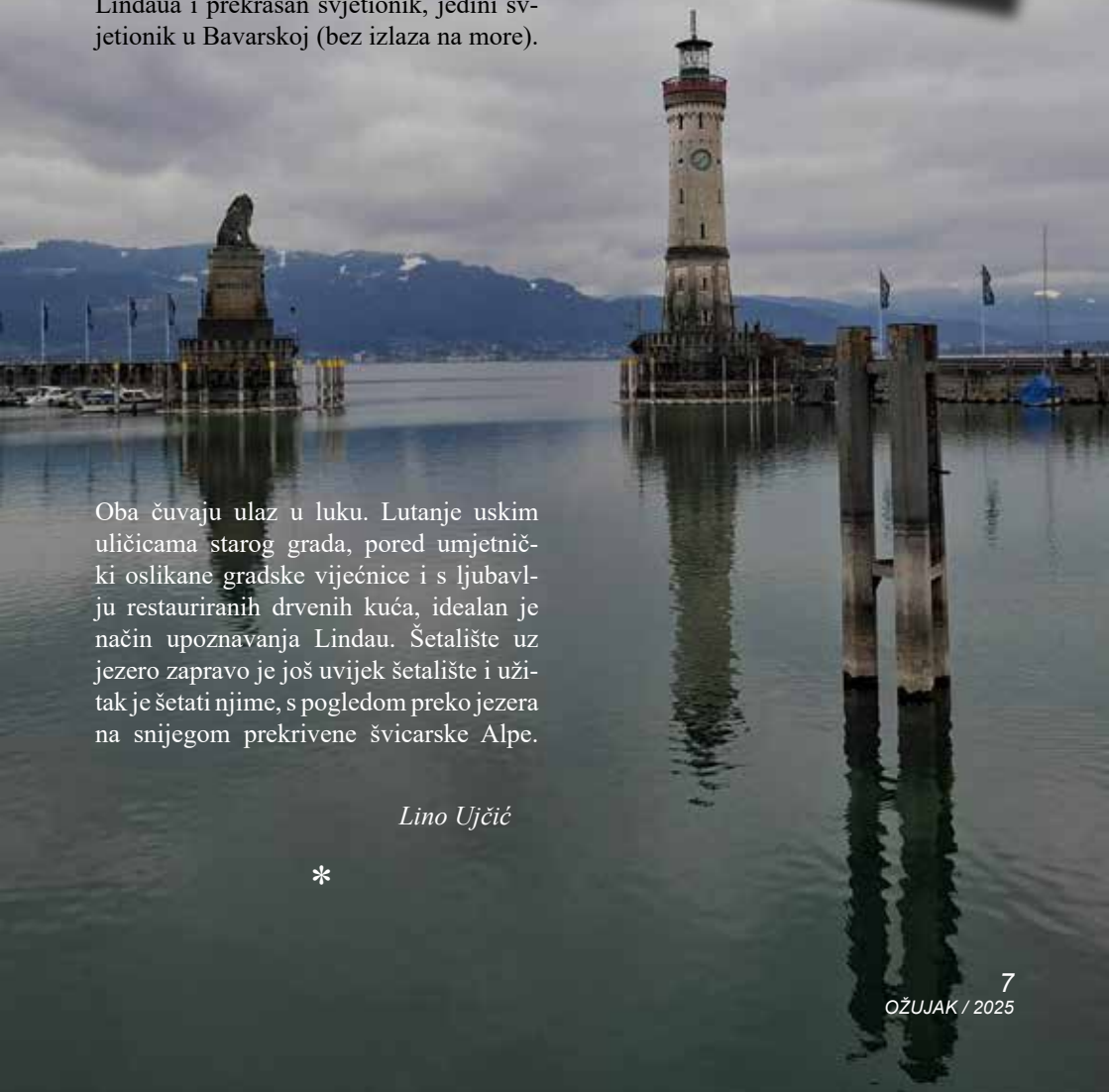

nim cepelinima. Muzej sadrži opsežnu zbirku artefakata, dokumenata i modela vezanih uz razvoj ovih divovskih zračnih brodova. Jedan od vrhunaca muzeja je rekonstrukcija dijela zrakoplova LZ 129 Hindenburg, koja posjetiteljima pruža impresivno iskustvo putovanja ovim luksuznim zračnim brodom.

Bili smo zaista impresionirani replikom putničkog dijela Hindenburga u prirodnoj veličini, interaktivnim uređajima,

modelima velikih razmjera i izložbama o zrakoplovstvu, umjetnosti i modernoj tehnologiji. Iako smo primijetili nedostatak engleskih prijevoda za većinu izložbi, bilo je to impresivno iskustvo i uživali smo u bogatstvu informacija koje smo dobili u ovom jedinstvenom muzeju

Vidjeli smo srednjovjekovne i drvene kuće i malu luku koja je posebno lijepa. Lučku scenu nadopunjuju najpoznatije znamenitosti grada: skulptura bavarskog lava iz Lindaua i prekrasan svjetionik, jedini svjetionik u Bavarskoj (bez izlaza na more).

Oba čuvaju ulaz u luku. Lutanje uskim uličicama starog grada, pored umjetnički oslikane gradske vijećnice i s ljubavlju restauriranih drvenih kuća, idealan je način upoznavanja Lindau. Šetalište uz jezero zapravo je još uvijek šetalište i užitak je šetati njime, s pogledom preko jezera na snijegom prekrivene švicarske Alpe.

Lino Ujčić

Dr. Deaf

Dr. Deaf je interdisciplinarni međunarodni prostor za gluhe osobe koji ima za cilj razvoj i jačanje gluhih akademika. Kroz niz radionica između iskusnih i novih gluhih akademika, Dr. Deaf razvija kapacitete i resurse kako bi uveo nove gluhe osobe u akademska područja i jača kapacitete postojećih gluhih akademika za napredak u svojim karijerama.

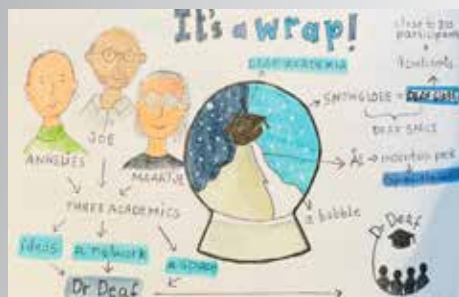
Dr. Deaf se razvio u središnju upravljačku skupinu koju su činili dr. Joseph J. Murray, dr. Annelies Kusters i dr. Maartje De Meulder, kroz mnoge neformalne razgovore i zajedničke vrijednosti u vezi s razvojem budućih gluhih akademika i jačanjem putova do uspjeha u karijeri za sadašnje akademike i studente.

Dr. Deaf pozdravlja sve gluhe akademike u različitim fazama njihove karijere, uključujući i one koji su novi u svijetu međunarodnog znakovnog jezika i međunarodnih prostora. Do danas su radionice Dr. Deafa imale preko 170 sudionika s 4 kontinenta.

Radionice Dr. Deafa: mreža, ideja i prostor

Radionice Dr. Deafa započele su 2018. godine kao mreža, ideja i prostor. Od samog početka, temeljne vrijednosti događaja

crtež Marte Morgado (2022.)

Dr. Deafa uključivale su razvoj znakovnog jezika, prostora usmjerenih na gluhe (mentorskih) i mreža gluhih akademskih vršnjaka, poticanje većeg broja gluhih doktora znanosti, osposobljavanje gluhih akademika u različitim fazama njihove akademske karijere i poticanje međunarodnih prostora za znakovni jezik, uz istovremeno prijateljsko ponašanje prema novim gluhim učenicima informacijske znanosti. Prostor za znakovni jezik, namijenjen isključivo gluhima, ključni je aspekt radionica Dr. Deafa. Jedini prisutni prevoditelji

su oni koji rade s gluhoslijepim sudionicima. Ovaj prostor omogućuje neposredne razgovore i okruženja za učenje, te nema potrebe za stalnim upravljanjem razlikama između gluhih i čujućih osoba koje su redoviti dio akademskog života gluhih u akademskim prostorima za čujuće.

Radionice Dr. Deafa mogu biti virtualne ili osobne, a pokrivaju tematske teme poput istraživačkih metoda, kao i primijenjenih akademskih vještina poput pisanja. Ključni dio našeg programa su doktorske radionice za gluhe osobe, čiji je cilj stvoriti putove za ulazak gluhih osoba u akademsku zajednicu. Voditelji radionica Dr. Deafa su svi gluhi akademici s bogatim iskustvom u pisanju i objavljivanju.

Od 2018. godine organizirano je deset tjednih radionica, koje se uglavnom održavaju u Ål folkehøyskole i centru radionica za gluhe osobe u Ålu, planinskom selu tri sata od Osla u Norveškoj.

* Radionica za doktorande, prosinac 2018.: 40 sudionika

* Pisani seminar, prosinac 2019.: 27 sudionika

* Virtualni seminar pisanja (pandemija), prosinac 2020.: 20 sudionika

* Online radionica pisanja s EDSU-om, travanj 2021.: 31 sudionik

* Ljetna škola o kvalitativnim metodama istraživanja, kolovoz 2022.: 22 sudionika

* Radionica za doktorande i duhovni odmor za pisanje, prosinac 2022.: 31 sudionik

* Retreat za pisanje, prosinac 2023. , 15:40 sudionika

* Retreat pisanja svibanj 2024 .: 15 sudionika

* Dr. Deaf Florianópolis, Brazil: 80 sudionika

* Radionica za doktorande i duhovni odmor za pisanje prosinac 2024.: 44 sudionika

Radionice za doktorande

Radionice PhDDeaf otvorene su za sudionike iz svih disciplina, te za trenutne i buduće doktorande. Radionice pokrivaju teme od akademskog pisanja, prijave za doktorat, odabira mentora, dostupnosti tijekom doktorskog studija, pregleda literature i određivanja ciljeva doktorskog studija. Od prve PhDDeaf radionice 2018. godine, vidjeli smo mnogo sudionika koji su upisali doktorske programe, a neki su blizu završetka doktorskog studija.

Dr. Deaf Writing Retreats

Retreati za gluhe gluhe osobe otvoreni su za sudionike iz svih disciplina i u različitim fazama akademske karijere. Sudionici mogu biti studenti magistarskog studija koji žele objaviti dijelove svojih teza redovitim profesorima kojima je potrebno vrijeme za usredotočenje na pisanje. Nude prostor za zajedničko

pisanje za sve gluhe osobe koje koriste znakovni jezik u istom vremenu i prostoru. Retreati uključuju dovoljno vremena za pisanje, grupe za pisanje s recenzijom nacрта i dnevne prezentacije/rasprave o savjetima i strategijama akademskog pisanja, strategijama upravljanja vremenom i akademskom izdavaštvu.

Događaji Dr. Deafa koji koegzistiraju s drugim akademskim prostorima za gluhe

Događaji Dr. Deafa privlače sve veći broj gluhih studenata i istraživača te postoje paralelno s drugim akademskim prostorima za gluhe, kako unutar tako i izvan sveučilišta. Ovi akademski prostori za gluhe svjedoče o potrebi za prostorima koji bi nadopunili konferencije o gluhim akademikima. Dok su ove konferencije više usmjerene na diseminaciju rezultata istraživanja, radionice Dr. Deafa obično se više usredotočuju na akademsku obuku i izgradnju kapaciteta. Naš je cilj povećati broj gluhih akademika i ojačati kapacitete i resurse postojećih gluhih akademika. Radionice su također nužan dodatak nedostupnim ili djelomično dostupnim sveučilišnim resursima.

*

Ručni signali

PAŽNJA

IZADI

STOP

ZAKLONITE SE

NAPRIJED

VRATI SE

OKUPI SE

POGLEDAJ

PAZITE

PONOVI

SMJERNICA

BROJ

RAZUMIJE

**PROBLEM/
NEGATIVNO**

NAPAD

UKLONITI

Sajam Cine&photodays u Zagrebu

07.03.2025. Udruga „Kazalište, audio-vizualne umjetnosti i kultura Gluhih – DLAN“ je organizirala peti put radionicu "Filmsko stvaralaštvo Gluhih - ZFF", ali sa pasivnim učešćem. Ovim putem predstavljamo Cine & Photo Days 2025

12

OŽUJAK / 2025

- inspirativan dvodnevni događaj koji je okupio snimatelje, fotografe, video-grafe, filmske i TV profesionalce, nezavisne umjetnike, foto studije, produkcijske timove i sve strastvene članove foto, filmske i video zajednice.

U sajamskom dijelu su bili prezentirani vodeći brendovi s najnovijom opremom, dok su na konferencijama bile inspirativna i zanimljiva predavanja

ja iskusnih kino i foto profesionalaca! Mi smo prisustvovali na tom sajmu Cine & Photo Days. Posjeta sajmu je bila od velike važnosti i koristi za članove Udruge “DLAN” jer su tamo uvidjeli i spoznali koliko je tehnološka podrška izuzetno važna za kvalitetu izrade video sadržaja.

*

Dr. Rosamund Oates: Renesansa kroz gluhe oči

Renesansa je bila jedan od najvažnijih pokreta u zapadnoj umjetnosti i kulturi. Počevši u Italiji u 15. stoljeću, iznjedrila je neke od najpoznatijih umjetnika koje poznajemo, uključujući Leonarda Da Vincija, Michelangela, Rafaela i Donatella. (Toliko slavni da su po njima nazvali neke kornjače!). Ali jeste li znali da su gluhe osobe bile u središtu ovog revolucionarnog umjetničkog pokreta?

Godine 1483. Leonardo Da Vinci preselio se u Milano nakon što je dobio prestižnu narudžbu za slikanje oltarne slike za crkvu u gradu. Danas je ovo jedna od njegovih najpoznatijih slika, 'Djevica na stijenama'. Da Vinci nije radio sam. Uz njega su bila zaposlena i dva lokalna umjetnika - braća Ambrogio i Evangelista De Predis. Obitelj De Predis živjela je u blizini crkve u kojoj su radili, pa je Leonardo Da Vinci, kada je stigao u nepoznati grad Milano, ostao kod njih. Tada je upoznao još jednog od braće De Predis, Cristofora De Predisa.

Cristoforo je također bio umjetnik. Bio je nevjerojatno uspješan, zaposlen u najbogatijim i najvažnijim obiteljima

u Milanu, i čini se da je vodio obiteljski umjetnički posao. Za razliku od svoje braće, Cristoforo je ukrašavao rukopise umjesto da slika velike slike. I za razliku od svoje braće, bio je gluh od rođenja.

Rođen između 1440. i 1450. godine, Cristoforo je postao jedan od najuspješnijih umjetnika renesansnog Milana, ilustrirajući knjige i rukopise. Prije pojave tiskarskog stroja, knjige su bile nevjero

jatno rijetke i skupe. Prepisivale su se ručno, često na skupe pergamente koje su si mogli priuštiti samo najbogatiji ljudi. Bogaite obitelji zapošljavale su umjetnike specijalizirane za minijaturene slike kako bi ukrašavali svoje knjige, tako se Cristoforo obogatio.

Cristofora su zapošljavale važne osobe u Milanu, uključujući milanskog vojvodu, zloglasnog Galeazza Mariu Sforzu (oko 1444.-1476.).

Čak i prema standardima renesansne Italije, vojvoda se smatrao okrutnim; silovao je, ubijao i mučio one koje nije volio. Unatoč tome, naručio je knjigu biblijskih priča, tražeći od Cristofora da doda scene iz Biblije i smjesti ih u Milano. Stoga je Cristoforo naslikao Isusa na magarcu na Cvjetnicu kako stiže do zidina Milana, a ne u Jeruzalem. Lokalne znamenitosti, poput nedavno dovršene milanske katedrale, prikazane su na drugim slikama.

To što je radio za sve vodeće obitelji u Milanu i bio neprestano zaposlen unatoč opasnim političkim sukobima u Milanu bio je znak koliko je Cristoforo bio talentiran. Njegov rad preživio je i danas i može se vidjeti u knjižnicama i muzejima diljem Italije. Osim priča o Isusu, slikao je minijaturene slike svojih pokrovitelja; i mnoge mračne slike onoga kako je zamišljao da će apokalipsa izgledati.

Cristoforo i njegova obitelj koristili su znakovni jezik. Godine 1472. braća De Predis htjela su prodati zemljište izvan Milana koje je pripadalo njihovom ocu, ali postojao je problem. Pojavile su se sumnje u to može li Cristoforo legalno naslijediti ili prodati zemljište budući da je bio prelingvalno gluh. U pitanju su bila dva pitanja: je li mentalno sposoban izvršiti prodaju i kako bi pristao na nju ako ne govori glasom? Njegova braća tvrdila su da koristi znakovni jezik umjesto govora, pa je mogao pristati na prodaju. Također

su pisali lokalnom vojvodi, tvrdeći da ako neke treba daljnji dokazi o Cristoforovoj inteligenciji, samo treba pogledati njegova umjetnička djela. Vojvoda se složio i braća su mogla prodati zemljište.

U isto vrijeme, u drugom dijelu Italije, još jedan gluhi umjetnik bio je uključen u jedan od najprestižnijih projekata tog razdoblja: Sikstinsku kapelu u Rimu. Bio je to Bernadetto di Betto (oko 1545.-1513.). U tom razdoblju mnogi su umjetnici bili poznati po nadimcima, a Bernadetto di Betto bio je poznatiji pod imenima 'Sordicchio' (što na talijanskom znači 'mali gluhi čovjek') i 'Pinturicchio' (mali umjetnik). Godine 1481. njegov stari učitelj Perugino (iz Perugije u sjevernoj Italiji) pozvao je Bernadeta da radi s njim, slikajući slike na zidovima Sikstinske kapele. Čak je Bernadetta učinio partnerom u poslu. To je bio početak njegove zapažene karijere, a Bernadetto di Betto nastavio je ukrašavati Vatikansku palaču i nove katedrale u Sieni i Orvietu.

Leonardo Da Vinci prepoznao je jedinstvene talente koje gluhe osobe mogu unijeti u umjetnost i slikarstvo. Kad je Da Vinci došao boraviti kod obitelji De Predis 1483. godine, bio je impresioniran ekspresivnošću znakovnog jezika koji su koristili Cristoforo i njegova obitelj.

Da Vinci je zabilježio kako su ljudi koje je vidio kako znakovno govore koristili cijelo tijelo, lice i ruke kako bi izrazili svoje misli i osjećaje. Da Vinci je čak počeo vjerovati da ako umjetnici žele razumjeti kako prenijeti emocije, trebaju gledati gluhe osobe kako znakovno govore sa svojim prijateljima i obiteljima.

Mnogo godina nakon što je Leonardo da Vinci proveo u Milanu, ponovio je ovaj prijedlog svojim učenicima. Mislio je da će se iznenaditi kad im se kaže da odu gledati gluhe ljude kako pjevaju znakove. Ali Da Vinci je rekao svojim učenicima: "Nemojte mi se smijati što predlažem učitelja bez jezika". Gluhi znakovi, smatrao je, mogli bi umjetnike mnogo naučiti o gestama i osjećajima.

Ovi talijanski primjeri nisu bili jedinstveni. Diljem renesansne Europe, gluhe osobe su se školovale za umjetnike, zarađujući za život kao slikari i učitelji, a neke su i stekle međunarodnu slavu. Renesansa koja je započela u Italiji promijenila je način na koji su Europljani razmišljali o svemu, od umjetnosti do zagrobnog života. Gluhe osobe bile su u samom središtu tog pokreta.

Odabrao: Pljesak DLAN-om

*

21H30

Trgovina se zatvara
možete ići, hvala

Dodi, razgovarajmo blizu
ulične svjetiljke

23H40

01:00

To je energetska
treznjenost.
Dodavola!
Baterija mi je prazna
U...

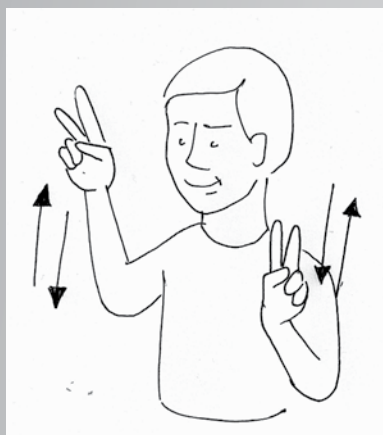
?! ?!

Moram sačuvati
bateriju za povratno
putovanje, oprosti.

Različiti znakovni jezici u svijetu - znak: **RASPRAVA**

Hrvatska

Meksiko

Italija

Rusija

Argentina

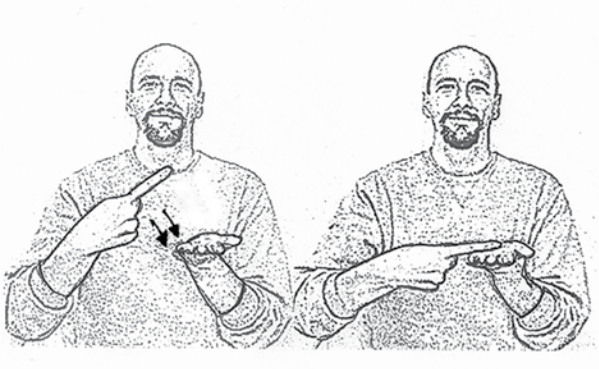
Čile

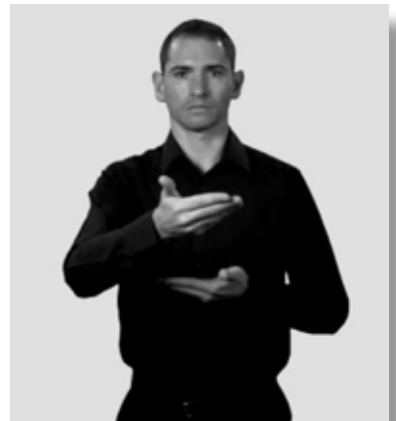
Island

Kurdistan

USA - ASL

Velika Britanija (BSL)

